

ESPAI D'OPINIONS**Nº273**
Abril 2013**Maria Lluïsa Dubon Pretus****Consellera al Consell de
Mallorca (PSIB-PSOE)**

PAISATGE I TERRITORI: LES OPORTUNITATS PERDUDES

En temps de crisi és més necessari que mai fer política, però fer política que ajudi a contrarestar els estralls que aquesta crisi produeix, és a dir, que ajudi a reequilibrar la societat, que generi noves oportunitats.

L'especialització de l'economia de les Illes Balears en el tema turístic genera unes avantatges, però també uns inconvenients que és allà on la política ha d'intervenir. És sabut que el turisme ha resistit a les Illes prou bé les investides de les diferents crisis econòmiques. Això ha potenciat, encara més, l'especialització de les Balears en aquesta activitat i ha propiciat que s'hagin anat deixant de banda altres sectors productius, com l'agricultura, que en dècades passades havien tingut un pes rellevant en la nostra economia.

El fet és que aquest turisme se sustenta sobre un territori i un paisatge que s'ha anat transformant al llarg del temps. Paisatge generat per estils de vida diferents a l'actual i per altres formes de generar riquesa.

A les Illes ens trobam amb uns paisatges profundament transformats per l'home. Alguns han rebut fins avui dia una transformació harmoniosa, com és el cas del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana - que ha estat declarat Patrimoni de la Humanitat -, mentre que d'altres han patit una forta pressió urbanitzadora, que ha afectat profundament la seva fisonomia, s'han alterat les proporcions -l'escala- i ha fet que aquests paisatges més recents, creats al llarg del darrer mig segle, s'hagin degradat ràpidament i ara resultin majoritàriament inadequats i requereixin d'una transformació immediata, com pot ser el cas de molts d'indrets de la Badia de Palma, entre d'altres.

Malgrat tot les Illes Balears conserven, en conjunt, una qualitat paisatgística notable i és possible encara anar transformant aquells paisatges sobreexplotats per tal de possibilitar retornar-los a un estadi de major qualitat.

Podríem simplificar molt i dir que tenim, des de la perspectiva territorial, dos grans reptes al davant si volem continuar essent líders en el tema turístic: D'una banda, mantenir els paisatges de qualitat que tenim a dia d'avui. D'altra banda, transformar aquells que pateixen un cert estadi de degradació i que resulten inadequats a les exigències actuals, per tal de ser competitius en el futur.

Aquests dos grans reptes podrien esdevenir oportunitats per tal de reactivar l'economia, sense malbaratar més el territori, però, malauradament, les passes que s'estan donant per part dels governs actuals van en la direcció contrària. La política que s'està fent va enfocada a intentar crear activitat de forma immediata, sense pensar en el després. Únicament se pretén activar l'economia a qualsevol preu. Estem davant la pèrdua d'unes magnífiques oportunitats per fer política i dignificar el territori amb accions que permetin activar l'economia des d'una altra perspectiva.

La crisi podria haver suposat una returada en el procés de consum de territori i un repensar el futur. És cert que el procés de reconversió d'aquells indrets que més ho precisen pot resultar més difícil en temps de crisi, però no impossible. La reconversió no pot ser únicament un rentar la cara dels edificis hotelers desproporcionats i mal ubicats - molts d'ells estan en primera línia de costa, creant un efecte barrera -. Aquests hotels construïts fa molts d'anys, han estat ja plenament amortitzats, però la legislació recentment aprovada els hi ha donat novament carta de naturalesa i fins i tot els hi permet poder ser transformats per a usos residencials, deixen de ser les "fàbriques" de la nostra economia turística.

La reconversió de les zones turístiques madures no s'ha de confondre amb un nou *Pla Mirall* i no se pot satisfer amb un embelliment dels edificis sense que suposi cap pèrdua d'edificabilitat. S'ha de pensar en actuar sobre tots els elements necessaris, amb una transformació integral, que requereix un esforç públic i privat per tal d'aconseguir uns objectius compartits: millorar la qualitat i la competitivitat.

Un dels aspectes importants a l'hora d'abordar la reconversió hotelera és la qüestió de l'estalvi energètic i avançar en aquest sentit pot ser interessant tant des de la perspectiva de generar activitat directa, com de propiciar la desestacionalització.

Una qüestió que hem de tenir molt present és que el turisme no s'ha aturat - continuem beneficiant-nos de la conjuntura externa-; s'ha aturat la construcció. S'han de cercar mecanismes, nous nínxols d'ocupació, que puguin activar el sector. La rehabilitació i les accions encaminades a adequar les instal·lacions per fer-les més viables energèticament i més idònies per a èpoques no estrictament estiuenques - si se vol de veritat anar cap a la desestacionalització - són dues bones maneres de reactivar-lo.

El turisme ha continuat creixent i els màxims de població als qual hem abastat l'agost de 2012 no s'havien assolit mai: 1.929.329 persones el 8 d'agost (*Indicador de pressió humana* - IPH - IBESTAT), però diferents anàlisis ens

mostren que l'increment d'arribada de turistes no se correspon amb una creació equivalent de llocs de treball. Per tant el negoci turístic no reverteix com abans en la societat, sinó que reverteix els beneficis sobre uns pocs, aprofitant la conjuntura econòmica en benefici propi i infringint una nova ferida en la nostra societat, que ha estat molt d'anys veient el turisme com a depredador i que amb esforç per part de tots havia arribat a tenir una millor consideració social. Aquesta endogàmia dels beneficis que s'ha creat no afavoreix en absolut avançar en la línia de concertació social totalment necessària pel bon funcionament turístic i per tant de la nostra economia. És una gran ocasió perduda.

L'altre gran repte, mantenir el paisatge de qualitat també requereix de molt d'esforç, però no s'estan creant les sinèrgies necessàries, sinó que s'està avançant en sentit contrari. És aquí on, novament, ha d'actuar la política per tal de reequilibrar i fer possible que el manteniment dels paisatges singulars més valuosos pugui ser una realitat.

S'ha de ser innovador i recuperar aquells elements del nostre passat que són encara plenament vigents, però que s'han d'adequar als nous temps i cercar noves estratègies. La **custòdia del territori** pot ser un bon element a tenir en compte, fins i tot, veient experiències fetes a països anglosaxons, on va sorgir aquesta forma de mantenir la qualitat del medi ambient, i on, per exemple, s'introduïen bonificacions fiscals a aquells propietaris que entraven a formar part de les xarxes de custòdia del territori i que adquirien uns determinats compromisos amb el medi ambient. És una de les possibles maneres d'incentivar i retornar uns beneficis a aquells que han fet un bon us del territori i que es comprometen a mantenir-lo.

Existeixen experiències molt interessants en aquests moments a les Illes Balears que avancen en aquest sentit - no concretament en el tema dels impostos que a les Illes mai ha estat abordat-, però aquestes experiències, moltes d'elles s'estan desenvolupant a l'illa de Menorca, se troben nedant contra corrent, contra la corrent del govern actual, que a cada iniciativa que pren en temes de territori i de medi ambient és per donar passes enrere i desprotegir-lo.

L'agricultura de les Illes Balears no pot ser tractada únicament com un sector rendible en si mateix, ha de ser mimada per les administracions per tot el que suposa per el nostre present i per el nostre futur. Ha de ser valorada a una altra escala. S'ha de col·laborar en el manteniment dels productes tradicionals de la Serra, per exemple, i no és possible que la taronja de Sóller o que l'oliva no siguin considerats com a elements essencials del nostre paisatge i de la nostra economia, que no s'adoptin mesures en aquest sentit. Aquí la **custòdia del territori** també hi pot jugar un paper destacat.

Si continuem parlant de la protecció dels paisatges més valuosos i de la importància del turisme en la nostra economia, concretament de la Serra de Tramuntana, ens trobem que en aquest indret el tema tan desitjat de la desestacionalització ja és una realitat, els hotels de la zona just tanquen un parell de mesos a l'any, perquè la Serra és atractiva sempre. La declaració d'aquest indret com a **Patrimoni de la Humanitat** avança en aquest sentit,

però és necessari un gran impuls polític, fer grans esforços i innovar per tal de crear les sinèrgies necessàries entre tots els sectors implicats.

És necessari tenir una visió integral dels espais, tant aquells de paisatge singular, com la Serra de Tramuntana, com aquells que requereixen d'una intervenció en profunditat, com pot ser el cas de la Platja de Palma.

L'illa de Mallorca, a més, gaudeix d'una bona connectivitat i pot ser visitada en temporada baixa sense massa dificultat, la qual cosa permet que el turisme de qualitat i de fora de temporada es pugui mantenir. Se dona una complementarietat entre el turisme de sol i platja i el turisme cultural, el senderista i el ciclista. No existeix per tant una dicotomia, sinó una complementarietat.

La situació de crisi generalitzada està suposant un malestar estès a la societat i que fa que moltes consultes electorals donin un gir dels resultats. La gent, davant l'empitjorament de la seva qualitat de vida creu necessari cercar una nova proposta. Això pot suposar que se'n faci una lectura ràpida i massa elemental de les polítiques desenvolupades fins en aquell moment i que totes les propostes i fites que no s'han vist recolzades per uns resultats electorals se considerin, en primera instància, errònies.

Ara, després de dos anys de les darreres eleccions locals i autonòmiques, és el moment de fer un balanç seré i veure les polítiques que s'estan impulsant des de l'actual govern a on ens estan conduint i aquelles que s'havien iniciat en la etapa anterior a on ens podrien dur. És el moment de reivindicar totes aquelles propostes que ens podrien dur a millorar el nostre territori, el nostre paisatge i per tant, a la llarga, a millorar el turisme i la qualitat de vida de tots els habitants d'aquestes illes.